

Is de dokter nog magisch genoeg?

De dokter is ziek

De huisartsen praktijken van Co-Med zakken door de hoeven. Dat geeft zorgen over patiënten. Wachtlijsten in ziekenhuizen lopen dusdanig op, dat patiënten hun toevlucht tot het buitenland nemen of laat behandeld worden. Eerste hulpposten moeten soms dicht. Pensionerende huisartsen vinden geen opvolgers. De wachtlijsten in de GGz en jeugdzorg zijn onnavolgbaar lang. Volgens een onderzoek van De Jonge Psychiater leidt de helft van de psychiaters aan emotionele uitputting. Het gaat slecht met de dokter. Wat is er aan de hand? Een antropologische blik op de huidige stand van de medische zaak.

De archetypische rol van de magiër

A antropoloog kijk ik naar de samenleving en naar organisaties alsof het dorpjes zijn. Mensen leefden ooit in tribes van rond de 150 mensen. Van wie je de naam en afstamming kent. In tribes hebben mensen traditionele, tribale rollen. Chiefs beschermen hun tribeleden en geven richting aan de toekomst. Verzamelaars gaan op zoek naar bessen en noten. De jagers van het dorp gaan erop uit met pijl en boog om een hertje of zwijn te schieten. Dan hebben we nog de stamoudsten die alle draadjes in de tribe verbinden. De elders checken of de ziel van de tribe nog wel in orde. En... in elk dorpje wonen er magiërs.

Magische krachten

In elke tribe is het de magiër, sjamaan, healer, ziener, voorganger, die de relatie tussen kosmos en mensen bewaakt. Die wonderen verricht. Die geneest, vervloekt, duidt en en bidt. Ooit getooid met veren, gewaden en botjes. In onze huidige samenleving tot de magische stand verheven, door witte jassen, wetenschappelijke titels en een afgeschermd beroepsgroep. Onze dokters gaan over leven en dood. De dokter heeft de magie in handen om hoop, genezing en genade te bieden aan ouders van een ziek kind. Zielepijn te verlichten. Om een lang leven af te dwingen in de strijd tegen ziekten. Ooit was religie en geneeskunst onafscheidelijk verbonden. Waren kloosterzusters verpleegkundigen, kruidenvrouwen verloskundigen en voodoo priesters genezers. Maar met het verlichtingsdenken en de rationalisering van de medische wetenschap, hebben we niet alleen een scheiding van kerk en staat bewerkstelligt, maar ook een muur gezet tussen geloof en genezende

interventies. Wie teveel verbanden legt, is al snel een kwakzalver of een kruidenheks.

Hoopverlener

En toch weet elke dokter, dat hij of zij niet alleen hulpverlener, maar vooral ook hoopverlener is. Gaan de gesprekken met collega's en de intervisiecasuïstiek vaker over de arts-patiënt relatie, dan over een vreemd virus. Is het niet de technische diagnose die tot een burn-out leidt, maar de wetenschap van de lengte van de wachtlijst of het moeten afkappen van een huilbui in verband met een volle wachtkamer na een onomkeerbare diagnose. De dokter houdt van het leven, neemt de eed uiterst serieus en wil aandacht kunnen schenken aan een patiënt, ook als hij of zij weet dat hij misschien geen hulp, maar wel een boel hoop kan verlenen.

De toverkracht neemt af

Nemen we de dokter nog wel serieus als samenleving? We hebben de organisatie van de zorg uitbesteed aan economen, managers en politici. Artsen worden bedreigd als ze geen vervolgbehandeling aan een terminale patiënt willen geven en de familie dat wel wil. Huisartsen en hun assistenten worden door de telefoon uitgescholden als ze geen herhaling van hun verslavende medicatie krijgen. COVID maatregelen en de oproep tot vaccinatie werden door groepen mensen als onderdrukkend ervaren. Ouders van pasgeborenen negeren vaccinatie adviezen. Dokter Google is. Het circuit van ongeregistreerde mentale ondersteuners is gigantisch. Het lijkt alsof we de magie van de dokter uitdagen. Alsof we de vraag stellen: heeft de toverstaf van de dokter nog wel genoeg kracht? Of is het een geldbeluste charlatan in handen van de farma-lobby?

Zet de dokter weer op haar voetstuk

De dokter moet terug op het voetstuk. Anders verliezen we de hoop. Laat artsen voortrekker zijn in het gezondheidsdebat. Laten we weer U zeggen. En op ons beurt wachten op de spoedeisende hulp als een meer acute patiënt voorgaat. Ga wandelen als de psychiater zegt dat dat echt helpt bij een depressie. Accepteer dat de uitslag van een onderzoek ook kan zijn dat je moeder niet lang meer te leven heeft.

Zet je tooi weer op

Het is aan de dokter om magisch te blijven. Schandalen over onnodige pacemaker operaties, onnodig declareren van handelingen, of congressen op tropische eilanden zijn funest. En stap uit de 'vroeger was het beter' modus. Artsen zullen moeten openstaan voor nieuwe behandelmethoden, AI en nieuwe

psyco-farmica. Meedenken over betaalbaarheid van zorg en nieuwe vormgeving daarvan. Wellicht de focus verleggen van almaar ouder worden, naar een focus op menswaardig sterven. Snappen dat je patiënten zijn geëmancipeerd. En simpelweg je witte jas weer aantrekken. En lest best je een beetje fatsoenlijk gedragen op je studentenvereniging als je geneeskunde studeert.

Maak de dokter weer gezond

Het is een veeg teken dat zo veel dokters ziek zijn of geen dokter meer willen worden. De magiërs laten hun hoofd hangen. De hoogste tijd om de dokter weer gezond te maken. Dat kan alleen als we een grondige herorientatie durven aan te gaan op de rol van de medische magiër in onze samenleving en wat we van hem of haar verwachten. Weer respect gaan tonen. Dat vraagt van dokters om een visie op de toekomst en loslaten van wat ooit was. En om respectabel en onkreukbaar gedrag dat van een magiër verlangd mag worden.

dr. Danielle Braun is antropoloog en directeur van de Academie voor Organisatiecultuur. Auteur van de boeken Da's Gek, Patronen, Building Tribes en de Corporate Tribe.